

Martin Mogensen håber, han kan veksle efterafgrøder til en intelligent randzone. Foto: Seges.

Randzonen er intelligent - den kan spare efterafgrøder

Der skal ikke den store eksamen til for at lave intelligente bufferzoner, mener landmand, der ser muligheder i nyt virkemiddel.

Af Frederik Thalbitzer
lft@landbrugsmedierne.dk

Næste år vil danske landmænd formentlig kunne bruge intelligente bufferzoner som kvælstofvirkemiddel. Det forventer Seges, efter at Aarhus Universitet (AU) gennem nogle år har afprøvet effekten af intelligente bufferzoner. Undersøgelserne viser, at de kan fjerne både kvælstof og fosfor fra drænvand, så det ikke løber ud i vandløbene. Derfor har forskerne indstillet til Miljø- og Fødevarerministe-

riet, at virkemidlet godkendes. Når det formentlig snart sker, kan landmænd bruge Intelligente Bufferzoner som et af virkemidlerne til at reducere udledningen.

»Jeg håber, det betyder, at jeg kan bruge det i stedet for efterafgrøder«, siger Martin Mogensen, som er svineproducent og planteavl.

Han vil gerne dyrke mere vintersæd, så han har mere foder til sine grise, men det er svært, når man skal dyrke efterafgrøder.

Enkelt system

Martin Mogensen har allerede erfaring med intelligente bufferzoner, for han har lagt jord til de forsøg, AU har lavet. Bufferzonen er knapt 50 meter lang og 9 meter bred - i alt cirka 400 kvadratmeter og ligger i et hjørne af mar-

»Der skal ikke den store eksamen til at lave et anlæg. Det vigtigste er at have et passende areal.«

Martin Mogensen, landmand.

ken, der ikke er det bedste at dyrke. Og det har været ret nemt at etablere.

Den intelligente bufferzone er kendetegnet ved, at drænvandet ikke løber direkte ud i vandløbet, men igennem zonen, hvor fosfor kan falde til bunds, og hvor beplantning kan optage kvælstof. Hos Martin Mogensen samles vandet i et bassin, hvor fosfor sedimenterer, og hvor kvælstof kan omdannes til luftformigt kvælstof. Desuden er der plantet græs og elletræer, der

kan optage næringsstoffer.

»Der skal ikke den store eksamen til at lave et anlæg. Det vigtigste er at have et passende areal. Og så skal drænet løbe ind i den ene ende og ud i den anden«, siger han.

Skrånende marker

Et godt areal vil være, når markerne skrånede ned mod et vandløb.

»Hvis markerne var flade, ville jeg være bange for, at der kom til at stå vand op i drænrørene«, siger han.

Martin Mogensen driver 700 hektar marker og har ud over den intelligente bufferzone, han allerede har, identificeret tre andre steder på bedriften, som egner sig. Derfor er han også spændt på, hvordan betingelserne for intelligente bufferzoner bliver fremover.

Interview

Spørgsmål til
Brian Kronvang,
professor,
Aarhus Universitet.

Forskere siger ok

Effekten af intelligente bufferzoner (IBZ) er målt og godkendt af forskere ved Aarhus Universitet.

? Hvor godt virker intelligente bufferzoner?

»Vi har i AU arbejdet med IBZ siden 2014 i Buffer-Tech projekter, først med 2 mindre forsøgsanlæg og fra 2018 med to nye fuldskaalanlæg. Vi har på baggrund af de to forsøgsanlæg ved AU lavet en forhåndsgodkendelse og en manual til brug for en begrænset udrulning af IBZ anlæg i 2019 og ud fra vores viden fra de to IBZ forsøgsanlæg sat en minimumseffekt på 20 procent for kvælstof og 30 procent for fosfor. AU vil, når vi har et års data fra de to nye fuldskaalanlæg, kunne sætte en mere sikker effekt for både kvælstof og fosfor i den fremtidige anvendelse af virkemidlet i den målrettede regulering«.

? Hvad er fordelene ved IBZ?

»De komplementerer minivådområder. Et minivådområde modtager måske vand fra 80-100 hektar. Intelligente bufferzoner er velegnede ved mindre oplande, hvor markerne skrånede mod vandløb. De fylder ikke så meget, for det er bare en slags grøft mellem mark og vandløb«.

? Kan de bruges i målrettet regulering på ejendomsniveau?

»Ja, det har vi sagt ja til fra Aarhus Universitet, at vi kan bakke op om. Men det er jo Landbrugsstyrelsen, der skal godkende dem«.

? Hvornår har I sendt indstillingen til styrelsen?

»Vi har lavet en manual og afleveret den til Landbrugsstyrelsen lige før sommerferien«.

? Hvordan kan de tælle som virkemiddel på bedriften?

»Hvis man skal bruge dem på den måde, skal Landbrugsstyrelsen finde et bytteforhold mellem intelligente bufferzoner og efterafgrøder. Efterafgrøder virker ikke lige godt på alle typer jorder, så bytteforholdet vil være forskelligt. Jeg ved ikke, hvordan det rent teknisk vil gøre det«.

Sådan fungerer det

En randzone er et stykke udyrket jord mellem mark og vandløb. En intelligent randzone er mere avanceret.

Af Frederik Thalbitzer

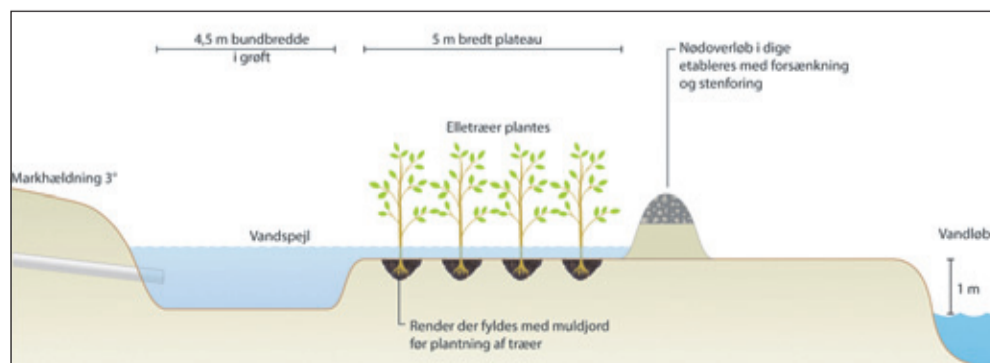
I den intelligente randzone løber drænvandet ikke direkte i vandløbet, men filtreres gennem randzonen. Vandet løber fra drænen i en grøft, man graver mellem marken og vandløbet. Her vil vandet stå stille, og fosfor kan bundfældes. Noget af drænvandets kvælstof kan

omdannes til luftformigt kvælstof.

Mellem grøften og vandløbet er et areal med beplantning, som vandet kan sive igennem ud i vandløbet. Der kan for eksempel være græs og elletræer.

Ifølge forskere ved Aarhus Universitet skal grøften være cirka fem meter bred, og vandspejlet i grøften være mindst en meter højere end i det vandløb, hvor vandet ender. Vandstanden skal være cirka en meter.

Den beplantede del af zonen skal være mindst fem meter bred, og her må godt stå 20

centimeter vand.

Drænvandet løber ind i en brønd i den ene ende, og det, som ikke siver ud i vandløbet gennem jorden, løber ud i en

brønd i den anden ende.

Frank Bondgaard, projektleder hos Seges, vurderer, at 50 meter intelligent bufferzone koster cirka 100.000 kr. Da

bufferzonen ligger i kanten af marken og er et kvælstofvirkemiddel, vil man fortsat kunne modtage hektarstøtte for det areal, den fylder.

Landbrugsstyrelsen arbejder ifølge teamleder Jakob Møgelvang på at godkende intelligente bufferzoner som virkemiddel hurtigst muligt. Han kan derfor heller ikke svare detaljeret på spørgsmål fra LandbrugsAvisen for nuværende. På spørgsmålet, om man vil få tilskud til projekter, peger han på, at hvis det bliver godkendt som et kollektivt virkemiddel, kan tilskud eventuelt komme på tale. Hvis det er et virkemiddel, landmanden kan bruge på bedriften, vil der ikke være tilskud.